

Samhällsekonomiska bokslut, utvärderingar och analyser

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
Projekt Sambandet

payoff i samarbete
med
Projekt Kvalitetslab
2010-02-19

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Sammanfattning	3
Samhällsekonomisk utvärdering projekt Sambandet	4
Inledning.....	4
Deltagarnas aktivitetsläge	5
Projektets klassificering	5
Ekonomisk analys	5
Samhällsekonomisk potential.....	6
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning.....	7
Intäkter, kostnader och lönsamhet.....	8
Samhället som helhet	9
Kommunen	9
Landstinget.....	9
Arbetsförmedlingen.....	9
Försäkringskassa	9
Övrig stat	10
Staten totalt.....	10
Individerna/hushållen	10
Försäkringsgivarna	10
Sammanfattning, diskussion och avslutande kommentarer	10
Sammanfattning och diskussion.....	10
Avslutande kommentarer	11
Projekt Sambandet.....	13
Projektnamn	13
Projektägare.....	13
Projektgenomförare	13
Projektets syfte och mål	13
Målgrupp	13
Projektid	13
Arbetsmodell/metodik, resurser och samverkan	13
Ålders- och könsfördelning.....	13
Urval.....	13
Aktivitetsläge/resultat.....	14
Kommentarer/övrigt	14
Tabellbilaga.....	15
Vad är Nyttosam?	17
Avgränsningar och antaganden	17

Sammanfattning

Projekt Sambandet är ett projekt som drivs av Timrå kommun och finansieras av Samordningsförbundet i Timrå-Härnösand. Verksamheten Aktivator i Timrå kommun är projektgenomförare. Målgruppen är främst personer 18 - 30 år med psykisk ohälsa och som är inskrivna hos minst två myndigheter. Målet med projekt Sambandet är att:

- Arbeta med deltagarnas fysiska och psykiska hälsa
- Öka anställningsbarheten och självförsörjningsgraden
- Slutligt mål för deltagarna är arbete eller studier

För att genomföra den samhällsekonomiska utvärderingen har payoff's metod NyttoSam använts. Med hjälp av denna har 15 deltagares situation studerats före och efter deltagandet i projekt Sambandet. Kvalitetslab, ett EU-finansierat projekt i Västernorrland, står bakom uppdraget, som också är en del för att certifiera användare i NyttoSam. Nedan redovisas de väsentligaste resultaten av utvärderingen.

1. Samhället som helhet

- a. Lönsamheten på kort sikt, 12 månader, är 661 000 kr. På fem års sikt är lönsamheten beräknad till närmare 6 milj. kr
- b. Payoff-tiden är sex månader
- c. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 15 procent. Konkret innebär det att deltagarna ökat sin produktivitet och minskat sin konsumtion av vård och omsorg när ett efterläge jämförs med ett föreläge

2. Aktörerna

- a. Lönsamheten för kommunen är 421 000 kr på kort sikt. Payoff-tiden är tre månader
- b. För landstinget är lönsamheten också positiv, på kort sikt 44 000 kr. Payoff-tiden är nio månader
- c. Arbetsförmedlingen har minskade kostnader på kort sikt men mycket lång payoff tid, 145 månader
- d. Försäkringskassan har ökade kostnader på kort sikt och har därmed ingen payoff
- e. Staten totalt, dvs Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har lönsamhet på knappt ett par års sikt kr. Payoff-tiden är 21 månader
- f. Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst med 20 000 kr på kort sikt

Utvärderingen visar att samordnade åtgärder för personer med relativt omfattande behov av insatser från flera myndigheter ger resultat. Grunden för det positiva resultatet är att många av deltagarna kommit i egen försörjning, i arbete eller studier, och fått ökade disponibla inkomster. På samhällsnivå är projektet lönsamt och på aktörsnivå är det även lönsamt för kommun, landsting och Arbetsförmedlingen.

I fortsättningen gäller det att följa upp och stödja deltagarna för att ta vara på den potential som finns till ytterligare förbättring, men också för att bibehålla det positiva resultatet.

Samhällsekonomisk utvärdering projekt Sambandet

payoff har fått i uppdrag av projekt Kvalitetslab att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 15 individer, som deltagit i projektet Sambandet. För att genomföra utvärderingen har payoff's modell NyttoSam använts. Utvärderingen har genomförts som en del av en certifieringsutbildning för deltagarna i projekt Kvalitetslab. Målet för Kvalitetslab är att utveckla nya och befintliga metoder och verktyg, som genom lärande ökar chansen till jobb. Läs mer om Kvalitetslab på www.kvalitetslab.se

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat verksamheten förändrats relativt situationen före dess medverkan i verksamheten. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av NyttoSam. Utfallet har därefter analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Inledning

Projekt Sambandet är ett projekt som drivs av Timrå kommun och finansieras av Samordningsförbundet i Timrå-Härnösand. Verksamheten Aktivator i Timrå kommun är projektgenomförare. Målgruppen är främst personer 18 - 30 år med psykisk ohälsa och som är inskrivna hos minst två myndigheter. Målet med projekt Sambandet är att:

- Arbeta med deltagarnas fysiska och psykiska hälsa
- Öka anställningsbarheten och självförsörjningsgraden
- Slutligt mål för deltagarna är arbete eller studier

För ytterligare information om projekt Sambandet, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar deltagarnas aktivitetsläge före och efter medverkan i projektet. Därefter kommer ett avsnitt som redovisar den ekonomiska analysen. I detta beskrivs projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader projektet haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- och medellång kostnads-/intäktskalkyl.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunen, landstinget, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, ”övrig stat”.

För kommunen och landstinget redovisas även intäkterna på kort och medellång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Deltagarnas aktivitetsläge

	Föreläge	Efterläge
Antal deltagare i arbete utan lönesubvention (även deltid)	1 st	4 st
Antal deltagare i arbete med lönesubvention	0 st	0 st
Antal deltagare i utbildning	0 st	4 st
Ej egen försörjning	15 st	7 st

Projektets klassificering

payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika samverkansprojekt. Det innebär att likvärdiga projekt klassas in i ett antal separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att den;

1. skapar krav på tydligare målsättning för projektet/verksamheten
2. möjliggör jämförelser mellan likvärdiga projekt - hur bra är resultatet av aktuellt projekt/vår verksamhet jämfört med likartade projektet?
3. underlättar lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder på kommande projekt/verksamheter

Enligt det system för klassificering av olika samverkansprojekt som payoff tagit fram tillhör projekt Sambandet T5. Kriterierna för att tillhöra T5 är följande;

Steg 1. Projektet är utvärderat med vår standardmetod (efterläge jämförs med föreläge). Detta kriterium har uppfyllts av projektet.

Steg 2. Projektets syfte är primärt att få in deltagarna i arbetslivet. Detta kriterium har uppfyllts av projektet.

Steg 3. Utanförskapet är långt gånget för deltagarna (produktionen i föreläget är marginell). Detta kriterium har uppfyllts av projektet, produktionen i föreläget är enbart cirka 2 000 kr per deltagare.

Steg 4. Resurserna i projektet är medelstora. Detta kriterium har uppfyllts av projektet, åtgärdskostnaden är 40 000 kr och åtgärdstiden 31 veckor beräknat per deltagare.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential,
2. Intäkter på kort och medellång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och medellång sikt inklusive payoff - tid

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 1 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås när insatsen startade, kopplat till de 15 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en ”verkningsgrad” på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterläget genom projektets drivande.

Med tillgänglig potential i föreläget avses den potential som finns att tillgå då deltagarna kommer in i projektet. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid ingång i verksamheten. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 550 000 kr.

Högsta potential på individnivå i projekt Sambandet var ca 663 000 kr, på ett år, vilket är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av vissa vårdresurser. Lägsta potential på individnivå var 510 000 kr. Den totala potentialen utgjorde cirka 8,6 milj. kr vid verksamhetens start, motsvarande 573 000 kr per deltagare.

Den utnyttjade potentialen visar hur mycket det tillgängliga utrymmet påverkats under det första året efter att deltagarna lämnat verksamheten. I detta fall har potentialen minskat med ca 1,3 milj. kr, vilket motsvarar en verkningsgrad på 15 procent².

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar verksamheten under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i nuläget är 63 år).

Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder, dvs. 67 år. Värdena för det sannolika respektive teoretiska potentialen på lång sikt är 161 milj. kr och 366 milj. kr. Utslaget per deltagare motsvarar det 24,4 milj. kr.

¹ Med överkonsumtion avser vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till ”livets vardag”

² $1,3/8,6 = 15\%$

Tabell 1. Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt projektets verkningsgrad

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	8 599 031 kr
produktion	8 161 409 kr
vård, omsorg och handläggning	437 621 kr
Faktisk produktion i föreläge	0 %
Faktisk produktion i efterläge	13 %
Utnyttjad potential, varav	1 317 406 kr
produktion	1 033 297 kr
vård, omsorg och handläggning	284 108 kr
Verkningsgrad, varav	15 %
produktion	13 %
vård, omsorg och handläggning	65 %
Kostnad per verkningsgrad	2 600 kr
Kvarvarande potential i efterläge	7 281 625 kr

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

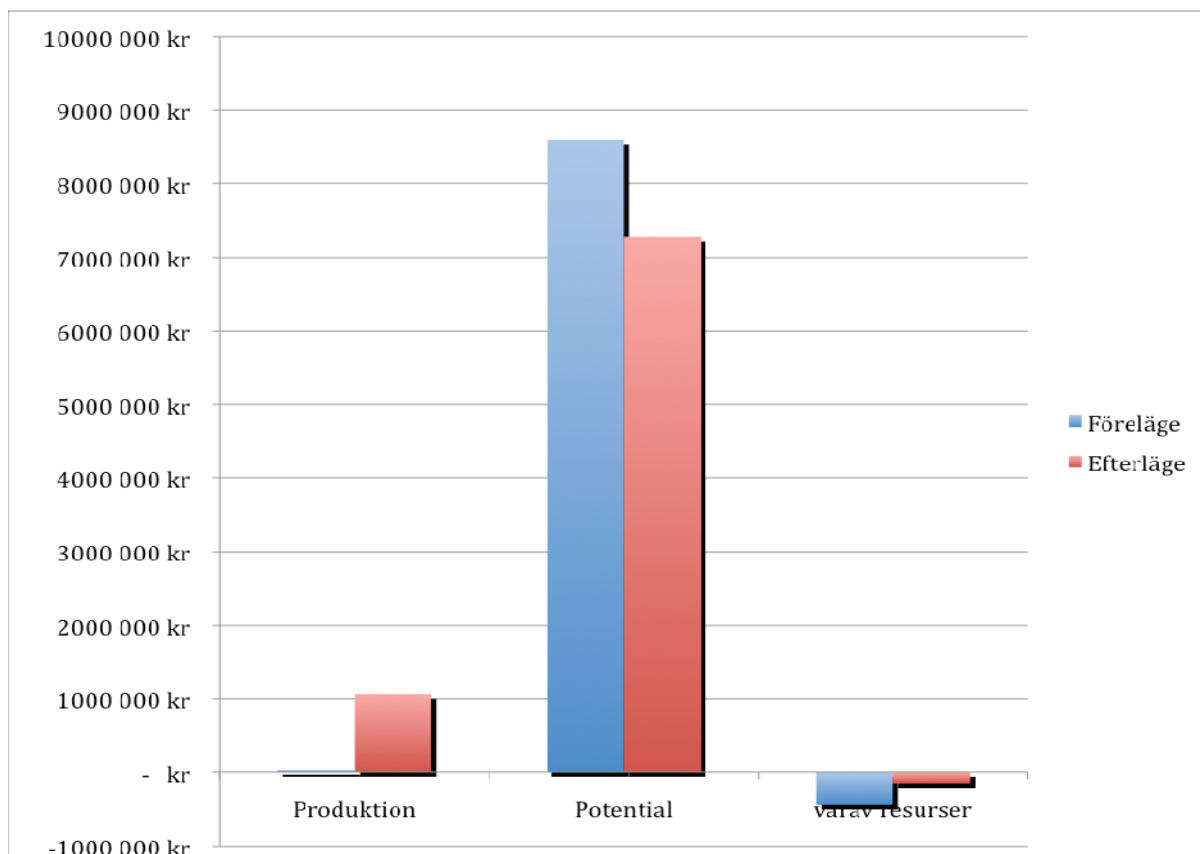
En fördjupad analys som åskådliggör verksamhetens resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom ökad produktion dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

De blå staplarna i figur 1 nedan beskriver situationen i föreläget medan de i rött åskådliggör efterläget. Den produktion som de facto förekommer i föreläget (0,03 milj. kr) är så marginell att den inte kan åskådliggöras i figuren. Produktionsutnyttjandet motsvarar 0,36 procent av den totala potentialen³ i föreläget medan den ökat till 13 procent i efterläget.

Den totala potentialen i föreläget (8,6 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (8,2 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (0,44 milj.kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de blå staplarna.

Genom att många deltagare ökat sin sysselsättningsgrad efter avslutad verksamhet har den totala potentialen minskat i efterläget, närmare bestämt med 15 procent. I kronor motsvaras det av 1,32 milj. kr, fördelat på 1,03 milj. kr på ökad produktion och 0,29 milj. kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Detta resultat åskådliggörs av de röda staplarna.

³ Vad som maximalt kan produceras om alla deltagare är i arbete och arbetar heltid

Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel till vänster) och den minskade vårdkonsumtionen (röd stapel till höger) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på 15 procent.

Intäkter, kostnader och lönsamhet

I tabell 2 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommun, landsting, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna.

Dessutom särredovisas intäkterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på medellång sikt redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat. Även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan särredovisas intäkter på medellång sikt. Anledningen till att intäkterna på medellång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på medellång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

I tabell 3 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.

⁴ Med ”övrig stat” avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

Åtgärdskostnaden för de 15 personer som ingår i utvärderingen har varit 656 000 kr inklusive och 525 000 kr exklusive indirekta skatter⁵. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 44 000 kr inklusive indirekta skatter och 35 000 kr exklusive indirekta skatter. Av den totala kostnaden står kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

I tabell 5 redovisas en sammanställning över verksamhetens lönsamhet för samhället som helhet samt för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt, som ett medellångt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁶, payoff-tiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 15 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning, på kort sikt ett år, vara 1,3 milj. kr. På medellång sikt, fem år, 6,6 milj. kr.

Lönsamheten är både på kort och på lång sikt positiv, 661 000 kr respektive närmare 6 milj. kr. Beräknad payoff-tid sex månader.

Kommunen

Kommunen uppvisar intäkter, på kort sikt närmare 552 000 kr och på fem års sikt 2,8 milj. kr. Intäkterna kommer från minskade kostnader för bistånd och omsorg och handläggning. Dessutom har skatteintäkterna också ökat.

Lönsamhet är på kort sikt 421 000 kr och på medellång sikt 2,6 milj. kr. Tre månaders payoff-tid.

Landstinget

Positiva intäkter för landstinget på kort och medellång sikt, 175 000 kr respektive 877 000 kr. Orsaken är minskade kostnader för vårdinsatser och ökade skattintäkter.

Lönsamheten är på kort sikt, 44 000 kr, på medellång sikt positiv, 746 000 kr. Payoff-tiden är nio månader.

Arbetsförmedlingen

Minskade kostnader både på kort och på medellång sikt, 11 000 respektive 54 000. Minskade kostnader för handläggning, subventioner och insatser gör att Arbetsförmedlingen har dessa intäkter. Detta är inte särskilt vanligt i våra utvärderingar.

Lönsamheten på kort sikt negativ, -120 000 kr. På fem år beräknas lönsamheten till -77 000 kr, payoff-tid 145 månader.

Försäkringskassa

Ökade utbetalningar för ersättningar och handläggningen av dessa gör att Försäkringskassan har ökade kostnader och därför negativa intäkter både på 12 månader och på fem år, -68 000 kr respektive -338 000 kr.

Lönsamhet på kort sikt -199 000 kr och på medellång sikt -469 000 kr.

⁵ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

⁶ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

Övrig stat

Ökade skatteintäkter leder till intäkter både på kort och på medellång sikt, 281 000 och 1,4 milj. kr.

Lönsamheten, 149 000 kr respektive 1,3 milj. kr, på kort respektive medellång sikt.

Staten totalt

Sammantaget för staten innebär projekt Sambandet ökade intäkter på kort sikt, 224 000 och på fem års sikt drygt 1,1 milj. kr.

Genom att staten står för största delen av åtgärdskostnaden är lönsamheten negativ efter ett år, -170 000 kr men efter fem år positiv och utgör då 726 000 kr. Beräknad payoff-tid är 21 månader.

Individerna/hushållen

Deltagarna har fått ökade disponibla inkomster. På kort sikt med 308 000 kr vilket motsvarar drygt 20 000 kr i genomsnitt.

Försäkringsgivarna

Ökade intäkter motsvarande 58 000 kr och 290 000 kr på kort respektive medellång sikt.

Sammanfattning, diskussion och avslutande kommentarer

Sammanfattning och diskussion

Projekt Sambandet riktar sig främst till unga vuxna med behov av samordnade insatser från flera aktörer utifrån ett helhetsperspektiv. Deltagarna är personer som i flera fall befinner sig i ett ganska långt gånget utanförskap och marginalisering, med behov av insatser både för det fysiska som psykiska välbefinnandet. Arbetslinjen har stått i fokus som slutligt mål för samtliga deltagare.

Åtgärdsstiden har i genomsnitt varit 31 veckor, med en spridning på mellan 13 och 48 veckor.

Det är relativt svårt att jämföra resultatet mellan olika insatser och projekt. Detta beror på att många olika faktorer påverkar utfallet, såsom målgrupp, syfte och mål, resurser, åtgärdsstid mm. I vissa fall bygger även efterläget delvis på en skattning av resultatet, vilket kan ge en mindre säkerhet i resultatet. En styrka för urvalet i denna utvärdering är att det faktiska efterläget är 12 månader för huvuddelen av de 15 deltagarna.

Det är inte heller relevant att jämföra ett projekt som primärt syftar till att bedöma lämpliga åtgärder med projekt som har som främsta målsättning att deltagarna skall komma i arbete eller påbörja en utbildning. Målsättningen för Sambandet ligger i linje med huvuddelen av de utvärderingar som genomförts av payoff.

Ytterligare en viktig faktor som kan försvåra en jämförelse är att den samhällsekonomiska utvärderingen många gånger bygger på ett urval av deltagare. Detta medför frågor kring representativitet och vilka slutsatser som är relevanta för hela projektet. Optimalt är att utvärderingen utgör en integrerad del av projektet redan från början vilket underlättar datainsamlandet påtagligt.

Denna och de flesta andra samhällsekonomiska utvärderingar som genomförs bygger dock på någon form av urval. Detta beror dels på att beslut om utvärderingen tagits efter projektstart och dels på att det är mindre tidskrävande och mindre kostsamt. Vår önskan är att samtliga deltagare i möjligaste mån följs upp i alla projekt.

Den klassificering av våra utvärderingar som vi börjat tillämpa möjliggör en relevantare jämförelse mellan likvärdiga projekt, dvs projekt som har liknande förutsättningar.

Urvalet för Sambandet har omfattat 15 av totalt 30 deltagare som avslutat projektet, vilket är en bra storlek på urvalet. Om vi jämför urvalet med projektets samtliga deltagare, så ligger urvalet i linje med ålder, kön och tid i verksamheten. Däremot är resultatet avseende hur många som kommit i arbete eller studier betydligt sämre för urvalet jämfört med samtliga deltagare.

Om vi jämför resultatet för Sambandet ”rakt av” med de cirka 30 projekt som payoff utvärderat de senaste två åren, är resultatet i vissa delar mycket bra och i andra ganska bra. Nedan redovisas några nyckeltal och värden för Sambandet jämfört med resultatet för de 30 tidigare genomförda utvärderingarna (inom parentes):

- Payoff-tid för samhället sex månader (14 månader)
- Åtgärdskostnad per deltagare 44 000 kr (64 000 kr)
- Verkningsgrad 15 procent (15 procent)
- Kostnad per verkningsgrad per deltagare 2 900 kr (4 300 kr)
- Lönsamhet per deltagare efter 12 månader 44 000 kr (29 000 kr)

Viktigast att konstatera är att projektet varit lönsamt på samhällsnivå. På aktörsnivå ser det olika ut. Kommunen har intäkter både på kort och medellång sikt och projektet är också lönsamt efter att kostnaderna avräknats. Landstinget beräknas också få en lönsamhet av projektet på fem års sikt, men även beräknat efter ett år.

För staten är projektet lönsamt genom de ökade skatteintäkter som skapats av att flera av deltagarna kommit i arbete. Arbetsförmedlingen har minskat sina kostnader något, vilket på lång sikt troligen innebär lönsamhet. Försäkringskassan har ökat sina kostnader vilket brukar vara en effekt av att deltagarna dels haft icke behandlad ohälsa som lett till sjukskrivning och dels på att deltagarna överförts till relevant ersättningsform. För staten totalt innebär detta att projektet är lönsamt på sikt och har en payoff-tid på 21 månader.

Deltagarna själva har fått ökade disponibla inkomster, vilket är också ett viktigt resultat av projektet.

Det gäller alltid att vara försiktig med slutsatser för hela insatsen när utvärderingen baseras på ett urval. Målsättningen var ursprungligen att följa upp samtliga 30 deltagare som avslutat projektet. Endast 15 deltagare kunde nås och resultatet för dessa är bättre än för hela populationen. Slutsatserna för denna utvärdering gäller därför i första hand för deltagarna i urvalet.

Ser vi till resultatet för de 30 deltagare som avslutat projektet, så har 12 av totalt 30 kommit i arbete eller studier. Samtliga som kommit i arbete har gjort det utan lönesubvention. För denna målgrupp så är detta ett mycket bra resultat jämfört med liknande projekt.

Avslutande kommentarer

Detta projekt har en målgrupp med relativt omfattande behov av stöd och omsorg, som inte alltid på kort sikt kan påverkas av åtgärder kopplade till ett projekt. Det gäller därför att politiker och beslutsfattare har ”is i magen” och vågar se effekterna och nyttan av Sambandet på länge sikt. Konkret innebär det bl. a att de initiala kostnaderna för projektets drivande måste ställas mot det långsiktiga värdet av projektet. Åtgärdskostnaderna måste således ses ur ett investeringsperspektiv med en framtida intäktssida, gärna konkretiserad med underlag från denna utvärdering.

Viktigt för deltagarna i Sambandet är att de även i fortsättningen följs upp och stötts via de reguljära verksamheterna. Detta för att deltagarna skall fortsätta att utvecklas positivt så att potentialen till förbättring tas till vara.

Förutom deltagarna själva är samhället främsta vinnaren, med en stor möjlighet till minskade kostnader och ökade intäkter för både kommunen och landstinget. Även Arbetsförmedlingen och i viss mån Försäkringskassan har möjligheter till minskade kostnader på lite längre sikt.

En slutsats är att deltagarnas självförsörjningsgrad måste bibehållas eller ökas så att behovet av bistånd eller ersättning kan minskas. Förhoppningsvis kan även behovet av omsorg och vård minska över tiden. En uppföljande utvärdering om ytterligare ett eller två år är därför viktig att genomföra för att se effekter över tiden för projekt Sambandet.

För deltagarna har projektet inneburit ökade disponibla inkomster, vilket kan lägga en grund för en bättre livskvalitet. Denna kvalitativa del följs inte upp av oss, men är viktig att lyfta fram. Många gånger finns även positiva effekter för personer i deltagarnas omgivning, vilket ej heller ingår i denna utvärdering.

Rapporten är sammanställd av payoff
2010-02-09

Claes Malmquist
claes@payoff.nu

Sven Vikberg
sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Sambandet:

Bodil Mattsson
bodil.mattsson@timra.se

Bilagor

Presentation projekt Sambandet
Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller
Presentation av NyttSam

Projekt Sambandet

Projektnamn

Sambandet

Projektägare

Timrå kommun genom Samordningsförbundet Timrå-Härnösand

Projektgenomförare

Verksamheten Aktivator i Timrå kommun

Projektets syfte och mål

Att öka anställningsbarheten hos individer med psykisk ohälsa genom att arbeta med både deras fysiska samt psykiska hälsa. Arbetslinjen är gällande.

Målgrupp

I första hand åldersgruppen 18-30 år med psykisk ohälsa. I andra hand övriga åldrar. Individerna måste vara inskrivna hos två myndigheter för att kunna delta i projektet.

Projektid

Sambandet startades 1 oktober 2007 och pågår fortfarande. Varje grupp som deltar är inne i projektet ca sex månader, i vissa fall upp till max 1 år.

Arbetsmodell/metodik, resurser och samverkan

Sambandet arbetar lösningsfokuserat samt kognitivt och holistiskt. Projektet arbetar med deltagarna individuellt samt i grupp. Gruppaktiviteterna innehåller övningar kring den psykiska hälsan samt kost och fysisk hälsa. Fysiska aktiviteter utförs även utanför Sambandets lokaler. Inom projektet arbetar en psykosyntesterapeut, hälsopedagog, IT-pedagog samt beteendevetare. Sambandet är ett projekt via Samordningsförbundet vilket gör att samarbetet med myndigheter går smidigt. Även externa aktörer är samarbetspartners.

Ålders- och könsfördelning

10 kvinnor och 5 män. Medelåldern 23 år.

Urval

Tre av Sambandets grupper har valts ut på grund av att de flesta av dessa individer avslutat sitt deltagande i projektet för över ett år sedan. Det totala antalet är 28 st.

Aktivitetsläge/resultat

	Föreläge Urval	Efterläge Urval	Föreläge Totalt avslutade	Efterläge Totalt avslutade
Antal deltagare i arbete utan lönesubvention (även deltid)	1 st	4 st	1st	7 st
Antal deltagare i arbete med lönesubvention	0 st	0 st	0 st	0 st
Antal deltagare i utbildning	0 st	4 st	0 st	5 st
Ej egen försörjning	15 st	7 st	30 st	18 st
Totalt antal deltagare	15 st	15 st	30 st	30 st

Kommentarer/övrigt

Projektansvarig, Aktivator, är en kommunal verksamhet för unga arbetssökande. Projektets metod utgår från en holistisk syn på individen, med delar av lösningsfokuserande, problembaserande, KBT-metoder. Vi arbetar både med den psykiska och fysiska hälsan eftersom allt hänger ihop. Personalen består av 100 % psykoterapeut, 50 % hälsovägledare, 10 % beteendevetare samt 10 % IT-pedagog.

Samverkan är mellan FK, AF, landstinget och kommunen via samordningsförbundet. En beredningsgrupp bestående av en representant från varje myndighet har berett ärendena och aktualiserat deltagarna till projektet.

Efter insatsen tar den aktualiserande myndigheten tillbaka deltagaren i de fall denne fortfarande är inskriven hos myndigheten, som gör ny planering som ska leda vidare. Vi som driver projektet håller kontakt med deltagarna under en viss tid efter avslut. Ett fåtal får fortsatt stöd-samtal under en tid som man kommer överens om för att känna fortsatt trygghet inför nästa steg. Vissa deltagare har avbrutit av olika skäl och ett par av dessa har startat om vid ett senare tillfälle.

Vi gör själva utvärderingar under projektets gång vilka har visat sig mycket positiva utifrån deltagarnas upplevelse och önskemål om stöd. Detta är naturligtvis inte riktigt rättvisande eftersom det inte görs av någon utomstående, men resultaten visar ju på ett relativt gott resultat så stödet verkar ju i hög grad vara rätt.

SUS är det utvärderingssystem som vi använder i övrigt. Vi har behov av en opartisk kvalitativ utvärdering som vi också kommer att genomföra längre fram.

Tabellbilaga

Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller de 15 deltagare som ingått i utvärderingen. Även om urvalet av deltagare som ingått i utvärderingen skett slumpmässigt gäller medelvärden och nyckeltal i första hand urvalet och *inte* hela projektet. Payoff-tid är ett exempel på ett sådant nyckeltal.

Tabell 2. Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	Medellång sikt, fem år
Samhället som helhet	1 317 406 kr	451 951 kr	-7 020 kr	6 587 028 kr
Kommunen	551 876 kr	110 341 kr	-11 220 kr	2 759 382 kr
Landstinget	175 466 kr	47 969 kr	-4 945 kr	877 331 kr
Staten totalt, <u>varav</u>	223 923 kr	142 905 kr	-70 000 kr	1 119 616 kr
Arbetsförmedlingen	10 842 kr	44 842 kr	-46 000 kr	54 211 kr
Försäkringskassan	-67 543 kr	59 304 kr	-75 444 kr	-337 716 kr
Övrig stat	280 624 kr	147 405 kr	-28 438 kr	1 403 120 kr
Individerna/hushållen	308 239 kr	170 109 kr	-37 792 kr	1 541 193 kr
Försäkringsgivarna	57 901 kr	29 760 kr	-2 603 kr	289 507 kr

Tabell 3. Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	medelvärde
Kommunen, <u>varav</u>	551 876 kr	110 341 kr	-11 220 kr	36 792 kr
bistånd	337 950 kr	84 000 kr	0 kr	22 530 kr
skatt	136 654 kr	61 208 kr	-11 220 kr	9 110 kr
omsorg och handläggning	77 272 kr	20 800 kr	0 kr	5 151 kr
Landstinget, <u>varav</u>	175 466 kr	47 969 kr	-4 945 kr	11 698 kr
skatt	61 457 kr	27 527 kr	-5 046 kr	4 097 kr
vård	114 009 kr	33 294 kr	-2 644 kr	7 601 kr

Tabell 4. Kostnader för verksamhetens genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.

		Per deltagare
Samhället som helhet	656 250 kr	43 750 kr
Kommunen	131 250 kr	8 750 kr
Landstinget	131 250 kr	8 750 kr
Arbetsförmedlingen	131 250 kr	8 750 kr
Försäkringskassan	131 250 kr	8 750 kr

Tabell 5. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	Medellång sikt, fem år	Per delta- gare, kort sikt	Payoff- tid
Samhället som helhet	661 156 kr	408 201 kr	-50 770 kr	5 930 778 kr	44 077 kr	6
Kommunen	420 626 kr	101 591 kr	-19 970 kr	2 628 132 kr	28 042 kr	3
Landstinget	44 216 kr	39 219 kr	-13 695 kr	746 081 kr	2 948 kr	9
Staten totalt, <u>varav</u>	-169 827 kr	116 655 kr	-96 050 kr	725 866 kr	-11 322 kr	21
Arbetsförmedlingen	-120 408 kr	36 092 kr	-54 750 kr	-77 039 kr	-8 027 kr	145
Försäkringskassan	-198 793 kr	50 554 kr	-84 194 kr	-468 966 kr	-13 253 kr	-
Övrig stat	149 374 kr	138 655 kr	-37 188 kr	1 271 870 kr	9 958 kr	-
Individerna/hushållen	308 239 kr			1 541 193 kr	20 549 kr	-
Försäkringsgivarna	57 901 kr			289 507 kr	3 860 kr	-

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekoniskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff.nu över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras med förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat⁷, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för NyttoSams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teori, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte

⁷ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet